

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
281-44/18
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 19425 датум: 13.06.2018.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

**ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА ПРЕМА МИГРАНТИМА И
ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај о посети Прихватном центру у Димитровграду

Београд, мај 2018. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (*у даљем тексту*: НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица 'Секретаријат Националног механизма за превенцију тортуре', која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Секретаријатом руководи секретар НПМ у складу са смерницама заменика Заштитника грађана, задуженог за заштиту права лица лишених слободе.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Београдски центар за људска права, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM) и Међународна мрежа помоћи (IAN).

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен у "Сл. гласнику РС" број 25 од 30. марта 2018. год.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЋЕНА УСТАНОВА	Прихватни центар у Димитровграду
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања надлежних органа према мигрантима и тражиоцима азила Праћење поступања по препорукама НПМ
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са Београдским центром за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	17. мај 2018. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је претходно најављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана/НПМ</i></p> <p>Чланови тима: Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана/НПМ</i> Марко Васиљевић, <i>Београдски центар за људска права</i> Милена Анчић, <i>Београдски центар за људска права</i></p> <p>Преводиоци: Душан Роаји, <i>фарси језик</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Службеници ангажовани у Прихватном центру у Димитровграду су остварили сарадњу са тимом НПМ и омогућили му да обави свој мандат. Службеници су пружили тражене информације и омогућили приступ и фотографисање просторија и инсталација, увид у тражену документацију и евиденције, као и ненадзиране разговоре са мигрантима по избору чланова тима.

ТОК ПОСЕТЕ

Након представљања мандата и чланова тима НПМ шефу смене у Прихватном центру, тим НПМ је, подељен у две групе, обавио разговоре са службеницима који су овде ангажовани и са мигрантима, остварио увид у релевантну документацију и евиденције и обишао просторије за смештај и заједничке активности. Нарочито је праћено поступање по ранијим препорукама НПМ. На завршном разговору са руководством су изнети главни утисци о посети и налази чланова тима о стању у Прихватном центру и поштовању права миграната.

1. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Тим НПМ је посетио Прихватни центар у Димитровграду 9. фебруара 2017. године⁴, убрзо након отварања Центра и прихвата првих група миграната који су били у новембру и децембру 2016. године. На дан посете, у Центру је боравило 42 миграната, што је мањи број него приликом прошле посете када их је било 78. У последње 2 недеље изван број миграната је напустио Центар и према сазнањима службеника Комесаријата, они су наставили пут ка Босни и Херцеговини. Осим 6 самаца, остали мигранти су смештени са породицама. Већина миграната је пореклом из Ирана, Ирака, Авганистана, а 1 мигрант је из Босне и Херцеговине. Тренутно је у Центру смештено 6 деце и нема малолетника без пратње. Последњи пријем миграната у овај Центар је био у јануару 2018. године.

У основну школу иде 4 деце и они су редовни, док је 1 дете уписано у средњу школу, али је ретко похађа. До скоро су деца имала пратиоце који су били ангажовани од стране невладиних организација, али их сада углавном родитељи воде у школу која се налази у близини Центра. Деца не иду на све часове. Најчешће су то часови математике, енглеског, српског и бугарског језика. У Центру ради дечји кутак од 10 до 16 часова и у њему представници хуманитарних организација помажу деци да раде домаће задатке и организују различите радионице и активност за децу. Дечји кутак је физички одвојен од смештајног дела и налази се на спрату објекта. У дворишту Центра постоји игралиште за децу, као и мали терен за фудбал.

За одрасле мигранте не постоје никакве организоване активности. Њима су једино доступни столови за стони тенис и стони фудбал, а један од миграната уме да шије и помаже у прављењу и преправљању постељине, пешкира и сличних ствари.

У једној смени у Центру најчешће ради по 2 службеника Комесаријата. Осим њих, ангажоване 2 хигијеничарке, као и медицинско особље и представници невладиних организација. У разговору, мигранти су се члановима НПМ тима пожалили да ангажоване хигијеничарке чисте службене просторије, амбуланту и степениште, док мигранти имају обавезу да осим својих соба, свакодневно одржавају заједничке просторије, хол између спаваоница, као и тоалете.

Медицински тим чине 1 докторка, 1 медицинска сестра и 1 психолог. Сви су ангажовани преко једне невладине организације. Докторка и медицинска сестра су присутне сваког радног дана у амбуланти у Центру од 9 до 13 сати. Пре пријема у Центар врши се обавезан преглед свих новопритошних миграната, а уколико у том тренутку медицински тим није ту, постоји соба за изолацију. Међутим, то се не дешава често, јер се у последње време унапред најави пријем нових миграната службеницима Комесаријата, те лекарски тим организује свој рад у складу са тим. За ургентне случајеве зове се хитна помоћ. Тренутно у Центру борави једна беба, а сва деца, посебно она која су рођена у Србији се редовно вакцинишу.

Према речима службеника Комесаријата, након добијања дозволе за излазак из Центра на 72 сата, мигранти се најчешће враћају. Већина њих одлази до Београда и не покушавају илегално да прелазе границу. Што се тиче излазака до града, мигранти могу изаћи било кад, али имају обавезу да се јаве неком од службеника. Према кућном реду, повратак у Центар је предвиђен до 22 сата и мигранти углавном то поштују.

⁴ Извештај о посети Прихватном центру у Димитровграду бр. 281-7/17 од 24.02.2017.

Пре месец дана Центар је добио 2 машине за веш. Постоји распоред прања, тако да мигранти сада могу машински да перу лични веш, али се ћебад пере на руке.

Иако су у Центру ангажоване чистачице, хигијена је на јако лошем нивоу. У холу између спаваоница налазе се столови на којима је остала амбалажа и храна од претходних obroka. Ту је и велика метална канте за ђубре без поклопца која је била до пола пуна. Ни спаваонице у којима бораве мигранти и које би они требало да чисте нису у бољем стању – храна, играчке, средства за хигијену и њихове личне ствари се налазе на поду спаваоница или су поређани свуда по креветима.

ПРЕПОРУКА ЗА ДАЉЕ УНАПРЕЂЕЊЕ

Комесаријат ће предузети мере како би се побољшали хигијенски услови у Прихватном центру у Димитровграду, како у заједничким просторијама, тако и у собама у којима су смештени мигранти.

У приземљу Центра налазе се спаваонице и тоалети са тушевима. Један од њих је прилагођен особама са инвалидитетом. Међутим, у тренутку посете женско купатило није било у функцији, односно у њему није било воде, сем воде преко једног црева. С обзиром да водокотлићи не раде, мигранти су принуђени да након његовог коришћења, исти испирају уз помоћ црева и славина изнад лавабоа. Према наводима запослених, ово купатило није у функцији већ неко време и они покушавају све што је у њиховој моћи да га поправе. Иако је купатило женско, из солидарности га користе мушкарци који су своје купатило уступили женама на коришћење. Такође, у разговору мигранти су се жалили на проблем са притиском воде, као и да имају тешкоће да приликом купања подесе да вода буде млака, јер се често догађа да вода буде хладна, а онда изненадно почне да тече врела.

ПРЕПОРУКА ЗА ДАЉЕ УНАПРЕЂЕЊЕ

Комесаријат ће предузети мере како би се поправило и поново оспособило за рад женско купатило у Прихватном центру у Димитровграду.

Мигрантима се редовно дели одећа, обућа, средства за хигијену, као и пелене, кашице и млеко за бебе. Према речима службеника Комесаријата, свега има у довољним количинама, а све се набавља из донација хуманитарних организација.

2. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА

2.1.

ПРЕПОРУКА фебруар 2017. г.

Канцеларија за азил ће према мигрантима којима су издате потврде о израженим намерама да траже азил у Републици Србији и који се налазе у Прихватном центру у Димитровграду предузети радње прописане Законом о азилу.

ПОСТУПАЊЕ

У јануару 2017. године полицијски службеници Управе граничне полиције су у Прихватном центру у Димитровграду извршили интервјуисање свих миграната појединачно у присуству преводиоца за језик који мигранти говоре или разумеју, без обзира да ли су имали потврду о израженој намери да траже азил. Том приликом службеници полиције су утврдили да већина миграната који су у том периоду боравили у Центру није желела да поднесе захтев за азил и остане у Републици Србији. Мигранти су то и потврдили потписом на упитнику који им је дат приликом интервјуисања. Тек за неколицину миграната је било формално правно започета азилна процедура.

Дежурни службеник Комесаријата, није имао информацију да ли је неко од миграната који су тренутно смештени у Центру поднео захтев за азил. Према његовим речима, представници Београдског центра за људска права повремено обилазе Прихватни центар и заинтересованим мигрантима пружају информације о процедури подношења захтева за азил.

2.2.

ПРЕПОРУКА фебруар 2017. г.

Центар за социјални рад у Димитровграду ће у циљу заштите малолетних и других рањивих група миграната обезбедити присуство својих стручних радника у Прихватном центру у Димитровграду.

ПОСТУПАЊЕ

По речима службеника Комесаријата представници Центра за социјални рад у Димитровграду долазе периодично, али углавном нема потребе за њиховим присуством. Најчешће обилазе Прихватни центар једном недељно и проверавају стање и потребе миграната, а у хитном случају долазе по позиву. Стручни радници Центра за социјални рад у Димитровграду су прошли различите обуке из области заштите деце избеглица/миграната.

НПМ је приликом посетама другим центрима за прихват и збрињавање миграната (прихватни центри, центри за азил и други) уочавао исти или сличан начин рада центара и поступања према мигрантима, као и могућности за унапређење, па је на основу тога упућивао препоруке Комесаријату које су се односиле на све центре.

2.3.

ПРЕПОРУКА децембар 2016. г.⁵

Комесаријат за избеглице и миграције ће у свим установама за смештај миграната и тражилаца азила истаћи обавештења о могућности и процедури притуживања на рад лица ангажованих у установама и информације о релевантним организацијама које им могу пружити помоћ у томе.

ПОСТУПАЊЕ:

Информације о могућностима, процедури и начину притуживања на рад службеника ангажованих у Центру за азил су истакнута у приземљу у заједничким просторијама. Ова обавештења су преведена на неколико језика (енглески, арапски, фарси). Према речима службеника Комесаријата, није било званичних притужби.

2.4.

ПРЕПОРУКА април 2017. г.⁶

Комесаријат за избеглице и миграције ће у свим центрима за смештај и збрињавање миграната организовати учестале периодичне састанке службеника и представника миграната, током којих би мигранти добили њима значајне информације о дешавањима у центру и могли да службеницима укажу на евентуалне проблеме у вези са радом центра и изнесу предлоге за њихово решавање.

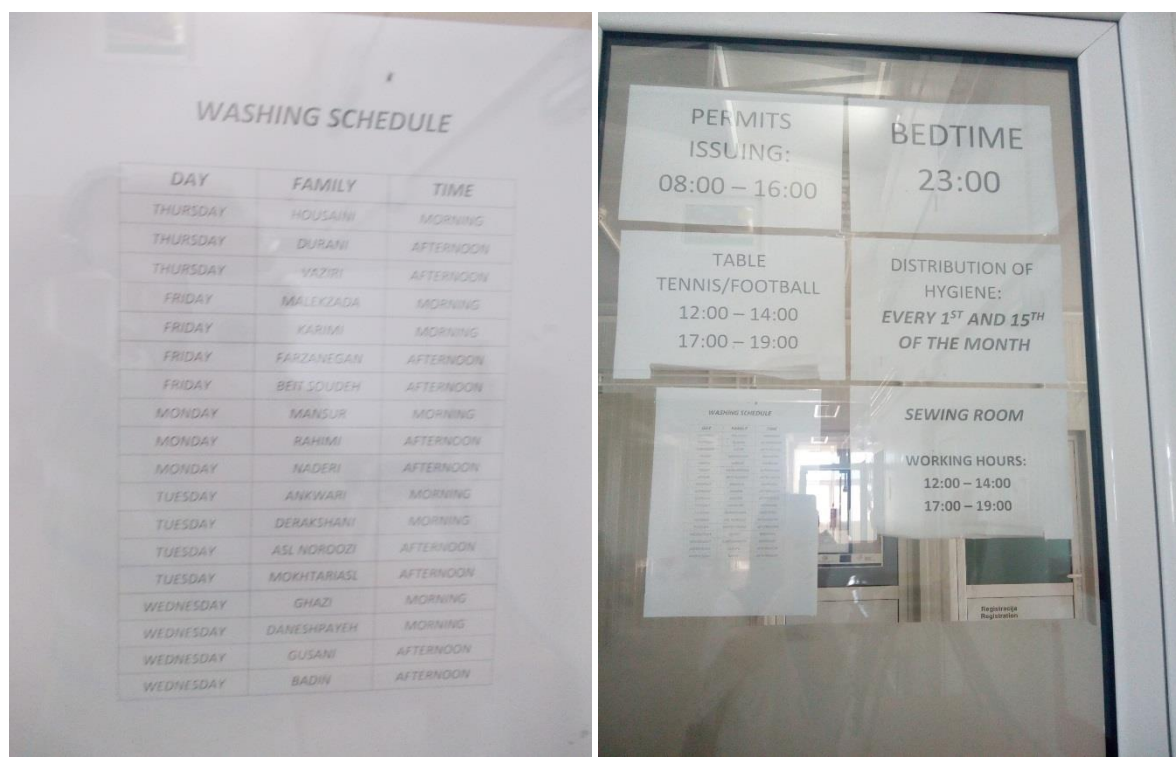
ПОСТУПАЊЕ:

У Центру за азил тренутно нема представника миграната (*community leaders*), јер према речима службеника Комесаријата због малог броја смештених миграната не постоји потреба за тим. Они су постојали када је већи број миграната овде боравио. Обавештења која су од значаја за мигранте (распоред поделе хигијенских пакета, распоред прања веша или активнисти) су истакнута у холу објекта и на тај начин мигранти се добијају потребне информације. Међутим, у Центру није стално

⁵ Извештај о посетама прихватним центрима у Принциповцу, Шиду и Адашевцима, бр. 281-98/16 од 12. децембра 2016. год.

⁶ Извештај о посети Прихватном центру у Дивљани, бр. 281-36/17 од 12. априла 2017. год.

присутан ни један преводилац и стиче се утисак да то представља велики проблем у комуникацији између миграната и запослених, посебно из разлога што сви мигранти не говоре добро енглески језик, а има оних који га уопште не знају.

2.5.

ПРЕПОРУКА јун 2017. г.⁷

Комесаријат за избеглице и миграције ће предузети мере како би сви центри за прихват и збрињавање миграната (центри за азил и прихватно-транзитни центри) евидентирали ванредне догађаје. Ова евиденција би, као минимум, требало да садржи детаљан опис ванредног догађаја, мигранте који су учествовали у њему и мере које су предузете (позив полицији или другим службама, обављени лекарски прегледи, евентуалне мере предузете према мигрантима и друго).

Комесаријат за избеглице и миграције ће предузети мере како би се у периодичне извештаје свих центара за прихват и збрињавање миграната уносили подаци о ванредним догађајима.

ПОСТУПАЊЕ:

У Центру се води евиденција ванредних догађаја, а само шеф смене има приступ тој евиденцији. По наводима запослених, у Центру је мирно и нема инцидента, а последњи који је се догодио био је зимус.

Према наводима службеника Центра, исти није покривен видео надзором. Полицијски службеници обилазе Центар 1 до 2 пута у року од 3 дана.

2.6.

ПРЕПОРУКА август 2017. г.⁸

⁷ Извештај о посети Центру за азил у Крњачи, бр. 281-49/17 од 3. јула 2017. год.

⁸ Извештај о посети Прихватном центру у Врању, бр. 281-67/17 од 21. септембра 2017. год.

Комесаријат за избеглице и миграције ће у свим центрима за прихват и збрињавање миграната организовати пружање психолошке подршке мигрантима (ангажовањем стручних лица, обезбеђивањем одговарајућих просторија за обављање поверљивих разговора са мигрантима и предузимањем других потребних мера).

ПОСТУПАЊЕ:

У Центру, у оквиру медицинском тима постоји 1 психолог. Она је присутна један дан у недељи, уторком, од 9 до 13 сати. Разговори са мигрантима се најчешће обављају у лекарској ординацији.

Осим психолога у медицинском тиму, у Центру је активно неколико хуманитарних организација који су ангажовали психологе, најчешће за рад са децом.

Један од највећих проблема који мигранти наводе је немогућност наставка пута. Због дугог периода чекања, поједине породице су ту од 2016. године када је отворен Центар. Због недостатка информација о даљем путу многи су постали незадовољни, потиштени или напети.

3. РАЗГОВОРИ СА МИГРАНТИМА

У разговору, мигранти су се највише жалили на исхрану. Сматрају да је количина хране у оквиру једног obroка мала и недовољно квалитетна, а да је јеловник једноличан. Јеловник нигде није био истакнут и чланови НПМ тима нису могли да изврше увид у њега. Како је у тренутку посете био у току Рамазански пост, поједини мигранти су као посебан проблем истакли што распоред поделе obroка и храна која се дели није у складу са постом.

ПРЕПОРУКА ЗА ДАЉЕ УНАПРЕЂЕЊЕ

У Прихватном центру у Димитровграду, Комесаријат ће размотрити могућности за побољшање исхране у складу са потребама миграната.

Према речима службеника Комесаријата, прошле године за време поста они су у договору са мигрантима ускладили поделу obroка, док ове године нико од миграната није то тражио.

Даље, мигранти су се жалили да је још увек више породица смештено у једној соби, те да немају никакву приватност. У свакој соби има око 25 кревета.

